

ECO 1BACH · REFORÇ

Reforç · 1a avaluació (unitats 1-4)

L'imprescindible de la primera avaluació en llenguatge senzill, per a qui necessita recuperar o assegurar l'aprovat.

1a avaluació · Unitats 1, 2, 3, 4

REPÀS TEÒRIC

U1. L'economia com a ciència social

L'**economia** és la ciència social que estudia com les persones i les societats fan servir uns **recursos escassos** per a satisfer unes **necessitats i limitades**. Com que no hi ha recursos per a tot, sempre cal **tri**ar, i triar significa renunciar a alguna cosa. Este és el problema econòmic bàsic.

Convé distingir les **necessitats** (allò que cal per a viure o estar bé) dels **béns i serveis** (allò que les satisfà). Per a produir eixos béns fem servir els **factors de producció**: *terra* (recursos naturals), *treball* (esforç humà) i *capital* (màquines, ferramentes, instal·lacions).

La **frontera de possibilitats de producció (FPP)** mostra les combinacions màximes de dos béns que es poden produir fent servir tots els recursos. Estar *sobre* la corba és ser eficient; estar *per dins* és malgastar recursos; un punt *per fora* és inabastable hui. Produir més d'un bé obliga a produir menys de l'altre: eixe sacrifici és el **cost d'oportunitat**.

Finalment, per a repartir els recursos cada país fa servir un **sistema econòmic**: de *mercat* (decidixen l'oferta i la demanda), de *planificació central* (decidix l'Estat) o *mixt* (combina tots dos, com l'espanyol).

U2. La presa de decisions econòmiques

Tota decisió té un **cost d'oportunitat**: el valor de la millor alternativa a què renunciés en triar. Si el dissabte estudies, renunciés a eixir amb els teus amics; eixe pla perdut és el cost de la teua decisió.

Cal distingir-lo del **cost enfonsat**: els diners o el temps ja gastats que *no es poden recuperar*. Un cost enfonsat no hauria d'influir en les decisions futures (si una pel·lícula t'avorrix, tant fa el que vas pagar per l'entrada: allò racional és anar-se'n).

Per a decidir quant fer d'alguna cosa fem servir l'**anàlisi marginal**: comparem allò que guanyem amb *una unitat més* (benefici marginal) amb allò que ens costa eixa unitat més (cost marginal). Convé continuar mentres el benefici marginal supere el cost marginal.

Finalment, les persones no sempre decidim de manera perfectament racional: tenim **biaixos cognitius** (errors sistemàtics) i una **racionalitat limitada** (decidim amb informació i temps limitats).

U3. Planificació financera personal

El **pressupost personal** és un registre ordenat dels **ingressos** que entren i les **despeses** que ixen en un mes. Distingix despeses *fixes* (lloguer, subministraments) de despeses *variables* (oci, roba). Si els ingressos superen les despeses, hi ha **estalvi**; si no, cal ajustar.

Una part de l'estalvi convé guardar-la com a **fons d'emergència** (per a imprevistos) i una altra part es pot **invertir**. El gran aliat de l'estalvi a llarg termini és l'**interés compost**: els interessos generen al seu torn nous interessos. La seua fórmula és $Capital\ final = Capital \cdot (1 + i)^n$, on *i* és el tipus d'interés i *n* el nombre de períodes.

Els **productes financers** (comptes, depòsits, fons, accions) es comparen per la seua *rendibilitat*, el seu *risc*, la seua *liquiditat* (facilitat per a recuperar els diners) i el seu *termini*. Regla bàsica: a més rendibilitat esperada, més risc.

Per a protegir-se de pèrdues grans existixen les **assegurances**, que transferixen el risc a canvi d'una *prima*.

U4. Oferta, demanda i mercat

Un **mercat** és la trobada entre qui vol comprar (**demanda**) i qui vol vendre (**oferta**). D'eixa trobada ix el **preu**.

La **lleï de la demanda** diu que, si el preu puja, la quantitat demandada baixa (relació inversa). La **lleï de l'oferta** diu que, si el preu puja, la quantitat oferida puja (relació directa).

El **preu d'equilibri** és aquell en què la quantitat demandada coincideix amb la quantitat oferida. Si el preu està per damunt de l'equilibri, sobra producte (*excés d'oferta*); si està per davall, falta producte (*excés de demanda*).

Cal diferenciar un **moviment al llarg de la corba** (el provoca un canvi en el *preu* del mateix bé) d'un **desplaçament de la corba sencera** (el provoca un altre factor: la renda, els gustos, el preu de béns relacionats, etc.).

EL QUE ÉS ESSENCIAL

- L'economia estudia com fem servir recursos escassos per a satisfer necessitats il·limitades.
- Tota decisió té un cost d'oportunitat: allò a què renunciem per triar una altra cosa.
- La frontera de possibilitats de producció (FPP) mostra les combinacions màximes que es poden produir amb els recursos disponibles.
- La planificació financera personal consisteix a quadrar ingressos i despeses, estalviar i preveure imprevistos.
- El preu d'equilibri en un mercat és aquell on la quantitat oferida iguala la quantitat demandada.
- Quan puja el preu, la quantitat demandada baixa (lleï de demanda) i la quantitat oferida puja (lleï d'oferta).

VOCABULARI

escassetat

cost d'oportunitat

FPP

necessitat

bé econòmic

demanda

oferta

preu d'equilibri

pressupost

estalvi

EXEMPLES RESOLTS

1. **Cost d'oportunitat amb la FPP.** Un país pot produir, amb tots els seus recursos, o bé 600 kg de taronges o bé 300 kg de llimes (o combinacions de tots dos). Si ara produïx 600 kg de taronges i 0 de llimes i vol passar a produir els 300 kg de llimes, quin és el cost d'oportunitat? Quantes taronges costa cada llima?

Anem pas a pas.

1. Què cal sacrificar. Per a produir els 300 kg de llimes cal deixar de produir els 600 kg de taronges (tots els recursos passen d'un bé a l'altre).

2. Cost d'oportunitat total. Produir 300 kg de llimes costa **600 kg de taronges**.

3. Cost per unitat. Dividim: $600 \div 300 = 2$ **kg de taronges per cada kg de llimes**.

Conclusió: cada quilo de llimes que el país decidix produir li costa deixar de produir 2 quilos de taronges.

2. **Pressupost personal.** Lucía ingressa 1.000 € al mes. Les seues despeses fixes sumen 600 € i les seues despeses variables 200 €. Quant estalvia al mes? Quin percentatge dels seus ingressos representa eixe estalvi?

1. Despeses totals: $600 + 200 = 800$ €.

2. Estalvi: ingressos - despeses = $1.000 - 800 = 200$ €.

3. Percentatge sobre els ingressos: $(200 \div 1.000) \times 100 = 20$ %.

Conclusió: Lucía estalvia 200 € al mes, el 20 % del que ingressa. Una part hauria d'anar a un fons d'emergència per a imprevistos.

3. **Interés compost.** Fiques 2.000 € en un depòsit al 3 % anual amb interès compost. Quant tindràs al cap d'1 any i al cap de 2 anys?

Fem servir la fórmula $Capital\ final = Capital \cdot (1 + i)^n$, amb $i = 0,03$.

Any 1: $2.000 \times 1,03 = 2.060$ € (has guanyat 60 € d'interessos).

Any 2: $2.060 \times 1,03 = 2.121,80$ €.

Comprovació: $2.000 \times 1,03^2 = 2.000 \times 1,0609 = 2.121,80$ €.

Conclusió: en el segon any guanyes una mica més de 60 € (61,80 €) perquè els interessos del primer any *també* generen interessos. Això és l'interés compost.

4. **Preu d'equilibri.** En un mercat, a un preu de 4 € es demanden 100 unitats i se n'ofereixen 60; a 6 € se'n demanden 70 i se n'ofereixen 70; a 8 € se'n demanden 40 i se n'ofereixen 90. Quin és el preu d'equilibri i què ocorre als altres preus?

Busquem el preu on la quantitat demandada *iguala* l'oferta.

A 4 €: demanda 100 > oferta 60 → falta producte (excés de demanda de 40).

A 6 €: demanda 70 = oferta 70 → **equilibri**.

A 8 €: demanda 40 < oferta 90 → sobra producte (excés d'oferta de 50).

Conclusió: el preu d'equilibri és **6 €**, amb una quantitat d'equilibri de **70 unitats**. A preus més alts sobra producte i a preus més baixos en falta.

5. **Moviment o desplaçament.** Arriba l'estiu i, amb la calor, la gent vol comprar molt més gelat al mateix preu. La demanda de gelat es mou al llarg de la corba o es desplaça? Cap a on?

1. Què ha canviat? No ha canviat el preu del gelat, sinó un factor extern: el clima (els gustos i la necessitat de refrescar-se).

2. Regla. Si canvia el *preu* del mateix bé → moviment al llarg de la corba. Si canvia un *altre* factor → es desplaça tota la corba.

3. Conclusió: com que ha canviat un factor diferent del preu, la **corba de demanda es desplaça cap a la dreta** (a cada preu es vol comprar més gelat).

PRACTICA

1. Defineix amb les teues paraules què és l'**economia** i per què existix el problema de l'escassetat.
2. Defineix amb les teues paraules què és el **cost d'oportunitat** i posa un exemple de la teua vida diària.
3. Classifica estos elements en **necessitat** o **desig**: aigua potable, un videojoc nou, menjar diari, unes sabatilles de marca.
4. Classifica cada recurs en el **factor de producció** corresponent (terra, treball o capital): (a) un camió de repartiment; (b) un jaciment de petroli; (c) les hores que treballa un forner; (d) una fàbrica amb les seues màquines.
5. Explica què significa que un país produïska **dins** de la seua frontera de possibilitats de producció (FPP). És eficient?

6. Un país pot produir, amb tots els seus recursos, o bé 100 tones de blat o bé 50 tractors. Si actualment produïx 100 tones de blat i 0 tractors, quin és el cost d'oportunitat de fabricar els 50 tractors?
7. Relaciona cada sistema econòmic amb qui decidix què es produïx: (a) sistema de mercat; (b) sistema de planificació central; (c) sistema mixt.
8. **Vertader o fals, raonat:** «Un cost enfonsat (diners ja gastats que no es recuperen) s'ha de tindre en compte per a decidir si seguir o abandonar un projecte.»
9. Marta cobra 1.200 € al mes. Les seues despeses fixes són: lloguer 500 €, menjar 250 €, transport 100 € i subministraments 90 €. Quant li queda i què hauria de fer amb eixos diners?
10. Classifica estes despeses en **fixes** o **variables**: (a) la quota del lloguer; (b) un sopar en un restaurant; (c) la factura de la llum contractada; (d) entrades per a un concert.
11. Fiques 1.000 € en un depòsit al 4 % anual amb interès compost. Quant tindràs al cap d'1 any? I al cap de 2 anys?
12. Pablo vol repartir el seu sou amb la regla 50/30/20: 50 % a necessitats, 30 % a desitjos i 20 % a estalvi. Si cobra 1.500 € al mes, quant destina a cada bloc?
13. Ordena estos productes financers de **menor a major risc** (en general): accions d'una empresa, un compte corrent, un depòsit a termini fix.
14. Explica per a què servix una **assegurança** i posa un exemple. Què és la prima?
15. Indica si pugen o baixen la quantitat demandada i l'oferida quan el preu d'un producte **augmenta**, i anomena la llei que ho explica en cada cas.
16. En un mercat, la taula mostra que a un preu de 5 € es demanden 80 unitats i se n'oferixen 80; a 7 € se'n demanden 60 i se n'oferixen 100. Quin és el preu d'equilibri i per què?
17. A un preu de 3 €, en un mercat es demanden 120 unitats i se n'oferixen 70. Hi ha excés d'oferta o de demanda? De quantes unitats? Què tendirà a fer el preu?
18. Per a cada cas, indica si la **corba de demanda** de pa es desplaça o si només hi ha un moviment al llarg d'ella: (a) puja el preu del pa; (b) augmenta la població del barri.
19. Relaciona cada situació amb l'**estructura de mercat** corresponent (competència perfecta, monopoli o oligopoli): (a) una sola empresa subministra l'aigua d'una ciutat; (b) moltíssims agricultors venen blat idèntic; (c) tres o quatre grans operadores controlen la telefonia.
20. El preu de l'oli d'oliva puja molt per una mala collita. Explica què li passa a la **quantitat demandada** d'oli i per què, usant la llei de la demanda.

-
1. L'**economia** és la ciència social que estudia com fem servir uns recursos limitats (escassos) per a satisfer unes necessitats que són il·limitades.
El problema de l'**escassetat** existix perquè no hi ha recursos suficients per a satisfer tot allò que volem; per això sempre cal triar i, en triar, renunciar a altres opcions.
 2. El cost d'oportunitat és el valor de la millor alternativa a què renunciï quan prems una decisió.
Exemple: si dedique la vesprada del dissabte a estudiar, el cost d'oportunitat és el partit de futbol amb els meus amics al qual no he pogut anar.
 3. Necessitats: aigua potable i menjar diari (són bàsiques per a viure).
Desitjos: el videojoc nou i les sabatilles de marca (milloren el nostre benestar però no són imprescindibles).
 4. (a) camió de repartiment → **capital** (bé que servix per a produir).
(b) jaciment de petroli → **terra** (recurs natural).
(c) hores del forner → **treball** (esforç humà).
(d) fàbrica amb màquines → **capital**.
 5. Produir dins de la FPP significa que el país **no està fent servir tots els seus recursos** o no els fa servir bé (per exemple, hi ha atur o màquines parades).
No és eficient: podria produir més dels dos béns sense renunciar a res fins a arribar a la corba.
L'eficiència s'assolix **sobre** la frontera.
 6. Per a fabricar els 50 tractors cal deixar de produir les 100 tones de blat.
Cost d'oportunitat de 50 tractors = 100 tones de blat.
Per tant, cada tractor costa $100 \div 50 = 2$ **tones de blat**.
 7. (a) sistema de **mercat** → decidixen l'oferta i la demanda (els compradors i els venedors) a través dels preus.
(b) **planificació central** → decidix l'**Estat** mitjançant plans.
(c) sistema **mixt** → combinen el mercat i l'Estat (és el model de països com Espanya).
 8. **Fals**. Un cost enfonsat *ja no es pot recuperar*, així que no hauria d'influir en la decisió futura. Allò racional és mirar cap avant: comparar els beneficis i costos que estan *per vindre*. Exemple: si una pel·lícula t'avorrix, tant fa el que vas pagar per l'entrada; quedar-te per «no malgastar els diners» només afig temps perdut.
 9. Despeses totals = $500 + 250 + 100 + 90 = 940$ €.
Li queda = $1.200 - 940 = 260$ €.
El recomanable és destinar una part a l'estalvi i a un fons d'emergència (per a imprevistos), i la resta a despeses variables o oci.
 10. Fixes (es repetixen igual cada mes): (a) lloguer i (c) factura de la llum.
Variables (canvien segons allò que decidim fer): (b) sopar en un restaurant i (d) entrades de concert.
Pista: les fixes són difícils d'evitar a curt termini; les variables depenen de les nostres decisions del mes.
 11. Fórmula: $\text{Capital} \cdot (1 + i)^n$, amb $i = 0,04$.
Any 1: $1.000 \times 1,04 = 1.040$ €.
Any 2: $1.000 \times 1,04^2 = 1.000 \times 1,0816 = 1.081,60$ €.
En el segon any guanyes 41,60 € (més que els 40 € del primer) perquè els interessos ja generen interessos.
 12. Necessitats: $50\% \text{ de } 1.500 = 0,50 \times 1.500 = 750$ €.
Desitjos: $30\% \text{ de } 1.500 = 0,30 \times 1.500 = 450$ €.

Estalvi: $20\% \text{ de } 1.500 = 0,20 \times 1.500 = \mathbf{300 \text{ €}}$.

Comprovació: $750 + 450 + 300 = 1.500 \text{ €}$ (tot el sou).

13. De menor a major risc: **1r compte corrent** (els diners estan disponibles i a penes té risc), **2n depòsit a termini fix** (una mica més de rendibilitat, diners bloquejats un temps), **3r accions** (més rendibilitat esperada però el seu valor puja i baixa, hi ha risc de pèrdua).
Regla bàsica: a major rendibilitat esperada, major risc.
14. Una **assegurança** servix per a **transferir un risc**: a canvi de pagar una quantitat, l'asseguradora es fa càrrec d'una possible pèrdua gran. Així canviem una despesa xicoteta i segura per evitar una pèrdua gran i incerta.
Exemple: l'assegurança del cotxe cobrix els danys d'un accident.
La **prima** és la quantitat que paguem (normalment cada mes o cada any) per estar assegurats.
15. Si el preu augmenta:
- La quantitat **demandada baixa** → llei de demanda (relació inversa preu-quantitat).
 - La quantitat **oferida puja** → llei d'oferta (relació directa preu-quantitat).
16. El preu d'equilibri és **5 €**, perquè a eixe preu la quantitat demandada (80) coincidix amb la quantitat oferida (80).
A 7 € hi hauria excés d'oferta (100 oferides enfront de 60 demandades), és a dir, sobrarien 40 unitats.
17. Demanda (120) > oferta (70), així que **falta producte**: hi ha un **excés de demanda** de $120 - 70 = \mathbf{50 \text{ unitats}}$.
Quan falta producte, el preu tendix a **pujar** fins a acostar-se a l'equilibri (en pujar, la demanda baixa i l'oferta puja).
18. (a) puja el **preu del mateix pa** → **moviment al llarg** de la corba (la quantitat demandada baixa, però la corba no es mou).
(b) augmenta la **població** (un factor diferent del preu) → la **corba es desplaça** cap a la dreta (més gent vol pa a qualsevol preu).
19. (a) una sola empresa d'aigua → **monopoli** (un únic venedor).
(b) moltíssims agricultors amb producte idèntic → **competència perfecta** (molts venedors, producte homogeni).
(c) tres o quatre grans operadores → **oligopoli** (pocs venedors dominen el mercat).
20. Segons la **llei de la demanda**, si el preu puja, la quantitat demandada baixa (relació inversa).
Per tant, en encarir-se l'oli, la gent comprarà **menys quantitat**: alguns reduiran el seu consum i altres buscaran substituïts (per exemple, oli de gira-sol). És un moviment al llarg de la corba, provocat pel canvi de preu.